

Colecția: **ISTORII SECRETE**

Coperta: Stelian BIGAN

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

DUCA, VLADIMIR

Figuri memorabile ale Papalității. Legende și controverse : docu-drame și mituri istorice însoțite de consemnări din presă / de Vladimir

Duca. - București : Integral, 2019

Conține bibliografie

ISBN 978-606-992-283-5

929

© INTEGRAL, 2019

Editor: Costel POSTOLACHE

Tehnoredactor: Stelian BIGAN

Tipărit la Monitorul Oficial R.A.

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări,
fără acordul scris al editorului, este strict interzisă
și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

ISBN 978-606-992-283-5

Figuri memorabile ale Papalității Legende și controverse

Docu-drame și mituri istorice

însoțite de consemnări din presă

de Vladimir Duca

Colecție prezentată de Dan-Silviu Boerescu

INTEGRAL

Sumar

**Papi care au schimbat Istoria... în fel și chip!
De fapt, câți Suverani Pontifi au existat cu adevărat? / 7**

**Cea mai mare controversă din istoria Sfântului Scaun:
Papesa care a născut la Roma, după slujbă,
în timpul unui pelerinaj / 25**

Familia Tusculo și cele șapte mandate papale ale ei / 37

**Pontiful care l-a încoronat pe Napoleon și care a supraviețuit
încercărilor de suprimare ordonate de acesta / 45**

**Neprihănită zămislire a Fecioarei Maria și legendele urbane
despre controversatul Pius al IX-lea / 53**

Un ocupant al Sfântului Scaun la vârsta de 93 de ani! / 71

ANEXĂ

Lista cronologică a Suveranilor Pontifi / 83

Lămuriri bibliografice / 125

Papi care au schimbat Istoria... în fel și chip! De fapt, câți Suverani Pontifi au existat cu adevărat?

Biserica Catolică a avut până acum 266 de conducători, iar unii dintre ei au rămas în istorie pentru deciziile controversate pe care le-au luat și care, într-un fel sau altul, au schimbat cursul evenimentelor majore din cronologia umanității.

Fie că a fost vorba de prima cruciadă împotriva musulmanilor, fie de instaurarea Inchiziției sau de alte inițiative revoluționare sau cel puțin discutabile, unii suverani pontifi chiar au schimbat istoria. Papii au condus milioane de credincioși, iar în fruntea și în numele lor au putut să pună în practică decizii uneori radicale. Papa Urban al II-lea este, de pildă, cel care a organizat și lansat prima cruciadă împotriva musulmanilor. Pe 18 noiembrie 1095, la Conciliul de la Clermont, în Franța, el a chemat creștinii la luptă împotriva turcilor care atacaseră

Anatolia. Decizia nu a fost atât un act de război, cât o mișcare diplomatică. Urban al II-lea dorea să reunească biserica creștină de Răsărit, ortodoxă, și de Vest, catolică, după ce acestea se separaseră în 1054, când a avut loc „Marea Schismă”. Recucerirea Ierusalimului din mâinile musulmanilor a fost un scop secundar, devenit mai târziu – în circumstanțe deloc aleatorii – obiectivul principal al cruciaților. Cei care deveneau voluntari în cruciade erau asigurați că, dacă luptă, păcatelor lor vor fi șterse, iar dacă mor în război, vor ajunge direct în Rai. Deși Ierusalimul a fost cucerit, cele două biserici creștine nu s-au reunit nici până în ziua de azi.

O sută de ani mai târziu, Papa Grigorie al IX-lea a scris o altă pagină controversată din istoria Bisericii Catolice, instaurând Inchiziția papală. Devenit papă în 1227, prima decizie a fost să-l însărcineze pe inchișitorul Konrad von Marburg cu eliminarea ereticilor din Germania. Apoi, l-a suspendat pe Împăratul Sfântului Imperiu Roman, Frederic al II-lea, pentru că amânase plecarea în cea de-a șasea cruciadă. Hotărât să lupte împotriva ereticilor, Grigorie a pus bazele Inchiziției, care centraliza controlul reprimării ereticilor. Cei vizați au fost la început membri ai sectei catarilor (în sudul Franței) și ai sectei waldensienilor (în nordul Italiei). Inchișitorii erau profesioniști, persoane pregătite special pentru această meserie, și făceau parte din diferite ordine religioase, în special din ordinul Dominicanelor. Totuși, Grigorie nu a autorizat oficial folosirea torturii ca pedeapsă sau ca metodă de interogatoriu. Acest pas a fost făcut pe 15 mai 1252, printr-o bulă papală emisă de Inocențiu al IV-lea.

Victime ale Papei Grigorie al IX-lea au fost și iudeii. Suveranul Pontif considera că această religie conține „toate formele

de rău și de blasfemie posibile”. Între altele, acest papă a ordonat și arderea Talmudului.

Papa Grigore al IX-lea (1227-1241) a intrat în istorie sub numele de „Călăul”. Toate acestea întrucât el ar fi comandat uciderea de îndată, fără judecată, a celor care priveau cu scepticism acțiunile papalității. În susținerea acțiunii sale el ar fi spus că „omul laic nu trebuie să audă vreo vorbă nepotrivită la adresa bisericii. Iar cei care rostesc blasfemii să fie omorâți de sabie”. Așa se face că în cei șapte ani de ocârmuire a catolicismului a fost alungat de la Roma de șapte ori, sfârșind prin spânzurare.

Unul dintre cei mai controversați papi este cu siguranță Pius al XII-lea. El a avut un pontificat foarte lung – 19 ani –, care a inclus cele mai tulburi perioade din istoria modernă a lumii: Al Doilea Război Mondial, Holocaustul, abuzurile regimului sovietic și Războiul Rece. El considera că Vaticanul nu trebuie să condamne direct abuzurile comise de fasciști sau de naziști, pentru a nu-i provoca mai rău. Ca reacție la discriminările rasiale oficializate de regimul fascist al lui Benito Mussolini, el a numit în funcții importante la Vatican mai mulți evrei care fuseseră dați afară din universități. În 1943, când naziștii au ocupat Roma, papa s-a declarat „apărătorul orașului” și a dat ordin bisericilor să-i adăpostească pe evrei și pe politicienii antifasciști. La sfârșitul războiului, a avut mari rezerve față de Tratatul de la Yalta. Pius se temea de influența prea mare pe care o va avea în estul Europei regimul sovietic al lui Stalin.

Împotriva URSS a luptat, tot cu arme diplomatice (...dar nu numai!), un succesor al său, Papa Ioan Paul al II-lea. El s-a remarcat prin opoziția vehementă față de orice regim totalitar și pentru promovarea toleranței între religii. În timpul mandatului său, care a durat 27 de ani, Papa Ioan Paul al II-lea a avut

două mari misiuni: apropierea de alte religii și acțiunile diplomatice împotriva regimurilor dictatoriale. Criticând dur apartheidul, el nu a vizitat Africa de Sud, deși a mers în alte 10 țări africane. În 1987, în timpul vizitei în Chile, nu a ezitat să-i ceară demisia dictatorului Augusto Pinochet. Un an mai târziu, acesta a organizat un referendum și a fost înlăturat de la putere în 1990. La fel, în Haiti, Papa a condamnat public abuzurile lui Jean Claude Duvalier, iar vizita lui a fost urmată de mișcări de protest care au dus la înlăturarea dictatorului. Cea mai cunoscută implicare politică a Papei Ioan Paul al II-lea este cu siguranță sprijinul oferit mișcării anticomuniste Solidaritatea din țara sa natală, Polonia. Papa chiar a finanțat gruparea, acesta fiind, se pare, și motivul pentru care KGB-ul a încercat să-l asaseze prin intermediul lui Mehmet Ali Ağca.

Benedict al IX-lea a ocupat tronul pontifical din 1032 până în 1044, din nou în 1045, și în fine din 1047 până în 1048, singurul cu o perioadă atât de discontinuă. A dus o viață extrem de haotică, având puține calități care să-l recomande pentru instituția reprezentată, în afara unor legături sociale puternice și a studiilor teologice. Este descris drept un „demon deghizat în haine preoțești”, Liber Gomorrhianus, într-un tratat despre corupția papilor, acuzându-l de bestialitate și homosexualitate. Și Episcopul Benno din Piacenza îl acuza de adulter și crime, iar Papa Victor al III-lea pomenea numai de violuri și alte acte reprobabile. Benedict renunță la papalitate pentru prima dată pentru o sumă imensă de bani, a doua oară probabil pentru a se însura și a treia oară a fost obligat să se retragă de către viitorul Papă Damascus.

Rodrigo Borgia, adică Papa Alexandru al VI-lea, a devenit sinonim cu decadența absolută la care ajunsese instituția papală.

Ascensiunea sa nu a provocat mare valvă la început, acesta ocupându-se de administrarea corectă a dreptății și de o guvernare bazată pe ordine. Dar în scurt timp începe să i se manifeste obsesia pentru infiltrarea rudelor la curte pe cheltuiala Bisericii. Pentru a-și împlini scopul era capabil de orice crimă. Alexandru a avut trei fii și o fiică, pe faimoasa Lucrezia. În timpul pontificatului său face tot ce-i stă în putință pentru a permite avansarea copiilor săi. Pentru a-și impune dominația asupra colegiului cardinalilor, Alexandru mai investește alți 12, printre care și pe fiul său Cesare, de numai 18 ani, și pe Alexandru Farnese, fratele uneia dintre amantele sale, frumoasa Giulia Farnese. Alexandru moare pe 18 august 1503 la vârsta de 72 de ani, cel mai probabil otrăvit.

Familia Borgia este una dintre cele mai controversate din istorie. Printre acuzațiile care i se aduc (fără a exista dovezi certe însă) se numără incestul și numeroase crime, unele dintre ele săvârșite chiar de Lucrezia, prin otrăvire. Este considerată a fi prima familie mafiotă din istorie.

În istoria Sfântului Scaun a existat chiar și un caz de „moștenire” a titlului. Inocențiu I (402-417) i-a urmat direct tatălui său, Anastasie I (399-401). S-a mai întâmplat, de asemenea, ca trei papi să coexiste simultan! Astfel, la sfârșitul secolului al XIV-lea și începutul celui de al XV-lea, abia sosit la Roma, Grigore al XI-lea moare, iar cardinalii francezi vor să aleagă un papă francez, dar cei italieni, sprijiniți de popor, vor un papă de naționalitatea lor. Așa se ajunge la doi papi, unul la Roma, altul la Avignon, situație care a durat 39 de ani, cunoscută sub numele de Schisma occidentală (1378-1417). De Papa de la Roma ascultau toate țările catolice, cu excepția Franței, Portugaliei, Spaniei și Scoției, care ascultau de Antipapa de la Avignon.

Pentru a pune capăt dezbinării, e convocat Sinodul de la Pisa, care a caterisit atât pe papa de la Roma, cât și pe cel de la Avignon, alegând un al treilea papă, pe Alexandru al V-lea (1409), urmat de Ioan al XXIII-lea, având reședința la Pisa. Acești trei papi (Biserica tricefală) se afuriscă unul pe altul și produc confuzie, fiecare numindu-și propriii episcopi. La intervenția Împăratului Sigismund al IV-lea al Germaniei, toți cei trei – Grigore al XII-lea de la Roma, Benedict al XIII-lea de la Avignon și Ioan al XXIII-lea de la Pisa – au renunțat la funcție, acceptând alegerea ca papă a lui Martin al V-lea (1417-1431). Papa Grigore al XII-lea este ultimul pontif care a abdicat înaintea lui Benedict al XVI-lea. A fost un papă al Romei între 30 noiembrie 1406 și 4 iulie 1415. Grigore a renunțat la funcția supremă din cadrul Bisericii Catolice, dar, practic, din cauza tensiunilor existente, a fost forțat să abdice.

Între ciudățeniile care au marcat trecutul Vaticanului s-a numărat și moartea papei Leon I (440-461)... în toaletă, pe timpul unei pauze de conciliu, dar și legenda Papesei Ioana (Ion al VIII-lea Anglicus), care ar fi ajuns pe scaunul pontifical în 855, deghizându-se în bărbat. Mistificarea a ieșit la iveală când pe „Papesă”, rămasă însărcinată cu unul dintre valeți, au apucat-o chinurile facerii în timpul unei procesiuni, fiind lapidată de mulțimea înfuriată. Povestea este dezmințită de istoricii oficiali ai Vaticanului, dar în sprijinul ei rămâne Sedia Stercoraria, un ciudat scaun de marmură găurit, care a fost descoperit în Lateran, Basilica „Sfântul Ioan”. Fiecare papă era obligat, înainte de investitură, să se așeze pe acest scaun pentru o... palpăre care să îi determine sexul. O dată terminată inspecția, cel care o efectua exclama: *Duos habet et bene pendentes* („Are două și atârână cum trebuie”).

Vaticanul a infirmat categoric existența unui papă de sex feminin, argumentând că nu există niciun fel de dovezi oficiale. Povestea „Papei Ioana” reprezintă unul dintre cele mai vechi mistere, dar mărturiile despre ea se găsesc în mai multe scrieri de-ale călugărilor medievali. Persoanele care au cercetat însă povestea Papei Ioana susțin că femeia-papă care a ajuns la Vatican pretinzând că este bărbat, a existat în realitate. „90% din mine crede că a existat cu adevărat această... Papa Ioana”, spune Mary Malone, o fostă călugăriță care a scris o carte bine documentată despre importanța femeii în istoria creștinismului. „Dovezile că aceasta ar fi trăit cu adevărat sunt cât se poate de clare: 500 de cronici care vorbesc despre existența sa”, a spus Donna Cross, o romancieră care a desfășurat o îndelungată cercetare a perioadei în care se pare că ar fi trăit misterioasa femeie care a reușit să ajungă în vârful ierarhiei catolice.

Pietro Boccadiporco a fost unul dintre primii papi care și-au schimbat numele civil în timpul pontificatului (deoarece Boccadiporco însemna, în limba italiană, „rât de porc”). El a rămas în istoria papalității sub numele de Sergiu al IV-lea. La rândul său, Papa Virgiliu (537-555) și-ar fi cumpărat scaunul pontifical cu suma de 700 de lire de aur, primită de la Împărăteasa Teodora a Bizanțului. Cel care l-a impus la Roma a fost generalul Belizarie, căruia Virgiliu nu i-a mai plătit niciodată suma promisă...

Mulți dintre papi au intrat în istorie prin nelegiuirile pe care le-au comis. Aflată într-un plin proces de modernizare, Biserica Catolică a secolelor al XIII-lea – al XVI-lea a fost guvernată de o serie de scandaluri publice, în urma cărora au fost jertfiți oameni și s-au purtat adevărate războaie. Toate aceste lucruri au fost orchestrate până la cele mai mici detalii de papii din fruntea Vaticanului. Cel care dă startul neleguirilor comise în numele

lui Dumnezeu este Inocențiu al III-lea (1198-1216). Cuprins de mânie, el a ordonat gărzilor papale să distrugă importante texte și documente în care erau păstrate date privind istoria creștinătății. Așa au dispărut într-o singură noapte peste 300 de ani din apariția și dezvoltarea bisericii creștine. Iar acțiunile acestui papă nu s-au rezumat doar la acest sacrilegiu. El a dat ordin să crească taxele și impozitele pentru familiile nobiliare care locuiau în acea perioadă la Roma. Acest gest al său a atras numeroase reacții din partea populației, motiv pentru care el a fost alungat din Roma, fiind ucis prin tăiere cu sabia.

Papa Bonifaciu al III-lea a fost cel mai desfrânat pontif. El ar fi avut relații intime cu o contesă franțuzoică, în urma consumării acestei relații rezultând patru copii. Papa Bonifaciu al III-lea intră în istoria catolicismului drept corupt și acuzat de nepotism și simonie („păcatul vânzării de cele sfinte pe bani, pe daruri materiale sau angajamente de influență socială sau politică, îndeosebi a hirotoniei și a altor demnități bisericești”). Mai multe dovezi scot la iveală faptul că acest papă a fost arestat în 1303, judecat la Paris și ucis prin otrăvire. Nici până astăzi nu se cunoaște identitatea celui care a recurs la acest gest.

Reacțiile tot mai dure venite din partea populației Romei la adresa papalității au ca efect mutarea întregii administrații pontificale din Vatican, în Franța, la Avignon. Timp de aproape un secol, toți papii care s-au perindat în fruntea creștinătății au locuit într-un luxos palat papal construit din banii taxelor impuse pe seama nobililor. Cel care a dat startul domniei papale în Franța a fost Clement al V-lea (1305-1314). Celebrul învățat Petrarca, contemporan cu suveranul pontif, a realizat numeroase scrieri în care l-a criticat dur. Petrarca spunea despre Papa Clement al V-lea faptul că era extrem de vanitos, obscen și ipocrit.

La palatul de la Avignon, papa organiza o sumedenie de petreceri opulente, la care își invita rudele apropiate. Cel mai desfrânat papă din istorie rămâne însă Urban al VI-lea (1318-1389) care organiza în camerele pontificale ale palatului de la Avignon petreceri cu prostituate.

Ioan al VIII-lea (872-882) a fost întâiul papă ucis în „exercițiul funcțiunii”. Documentele păstrate în arhive arată că el a fost otrăvit și snopit în bătaie, până când și-a dat duhul. Drama avea să fie debutul unei serii de opt asemenea crime, comise asupra unor suverani pontifi aflați pe scaunul Sfântului Petru.

Șocantă este și povestea papei Ioan al XII-lea (955-964), rămas în memoria publică pentru spargere de familii, incest, pasiunea pentru jocuri, blasfemie și crimă. În anul 963, a și fost dat jos din funcție, pentru comportament nedemn. Un an mai târziu, se pare că a fost omorât de un soț încornorat. Amator de aventuri galante cu femei măritate ar fi fost însă și Papa Leon al III-lea (795-816). Din cauza acestei „slăbiciuni” ar fi fost urmărit de simpatizanții predecesorului său, Adrian I, și trântit de pe cal, în timpul unei procesiuni din 799. Inamicii au încercat să-i taie limba și să-i scoată ochii, dar victima a reușit să se adăpostească la regele franc Carol cel Mare, pe care papa avea să-l și încoroneze împărat roman, de Crăciunul anului 800.

Nu era totuși ceva neobișnuit ca suveranii pontifi să aibă amante. Ba dimpotrivă, dacă ne gândim la Rodrigo de Borja (sau Borgia, în italiană), viitorul Papă Alexandru al VI-lea, care a avut 9 copii rezultați din diverse legături amoroase. E drept, cinci urmași – printre care teribiliile Cesare și Lucrezia Borgia – i-a dăruit chiar Vanozza Catanei, o nobilă romană, cu care a trăit în concubinaj. Acest cap al Bisericii, ales de un conclav corupt, a rămas până azi sinonim cu lipsa de scrupule, favoritismul și